

ВІДГУК

офіційного опонента – кандидата історичних наук

Каліберди Надії Юріївни

на дисертацію Острозвької Олени Миколаївни

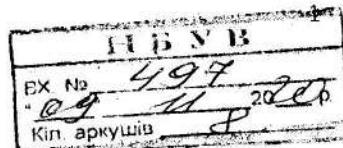
«Інформаційні ресурси мережі військових бібліотек України: стан та
перспективи розвитку»,

подану на здобуття наукового ступеня кандидата наук із соціальних
комунікацій за спеціальністю

27.00.03 – книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство

Актуальність обраної теми дослідження та її зв'язок з плановими науковими темами. Інтеграційні процеси в сучасному світі, які не обійшли стороною і військову сферу, висунули вимоги щодо переосмислення принципів і цілей бібліотечної місії та визначення основних пріоритетів у функціонуванні військових бібліотек. Актуальність обраної теми дисертаційної роботи зорієнтована на вирішення нагальних питань, пов'язаних з необхідністю модернізації мережі військових бібліотек України, розробку перспективної моделі їх розвитку з урахуванням особливостей їх функціонування, змістовними характеристиками інформаційних ресурсів, специфікою користувацького контингенту. Увага до ефективного створення та формування інформаційних ресурсів військових бібліотек, організація оперативного доступу до них засобами інформаційно-комунікаційних технологій, набуває особливої актуальності в умовах сучасних соціально-політичних ситуацій, військових конфліктів, антитерористичних та миротворчих операціях останніх десятиліть.

Зазначені аргументи, а також зв'язок роботи з плановими науково-дослідними темами Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського: «Розробка технологічних зasad та інфраструктури формування бази знань наукової бібліотеки» (2014–2016 pp., № державної реєстрації 0114U001102); «Розвиток інтелектуальних бібліотечних технологій організації наукових електронних ресурсів» (2017–2019 pp., № державної реєстрації 0116U007921); «Бібліотечні портали знань» (2020–2022 pp., № державної

реєстрації 0119U102421) також свідчить на користь значущості та своєчасності проведення рецензованого дослідження Остовської О. М.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність. Наукові результати, теоретичні положення, висновки і рекомендації, що відображені у дисертаційному дослідженні Островської О. М., є теоретично обґрунтованими, достовірними та конкретними. Зміст дисертації розкриває основні аспекти теми дослідження. Методологічний апарат та теоретичні засади дослідження є аргументованими та зумовлені конкретним застосуванням комплексу наукових підходів і методів дослідження, а саме – використання соціокомунікативного, системного, функціонального, інформаційного підходів дало можливість дослідити питання сучасної організації та подальших перспектив у напрямі формування інформаційних ресурсів з точки зору їх інформаційно-змістовних та інформаційно-технологічних характеристик, які відображені в специфіці діяльності військової бібліотеки. Використання таких методів як – аналіз документальних джерел інформації і термінологічний аналіз дозволили концептуально осмислити проблемні питання і виділити сутнісні концепти бібліотечного вебсередовища; порівняльний та системний аналіз дозволив виявити проблемні питання у розвитку електронного інформаційного простору і бібліотечного вебсередовища задля встановлення міжсистемних зв'язків досліджуваної галузі; моніторинг вебресурсів військової тематики проводився для характеристики їх сучасного стану та виявлення пріоритетів розвитку; методологія середовищного підходу використовувалася як основа для вивчення бібліотечного вебсередовища в контексті розвитку та інтеграції в електронний інформаційний простір країни. Вмотивовано і коректно визначено об'єкт, предмет і мету дослідження. Сформульовані дисеранткою завдання логічно випливають із мети, утворюючи взаємоузгоджене поєднання, яке у взаємодії з обраними науковими підходами і методами уможливило успішність дослідження.

Структура роботи відображає послідовність розв'язання поставлених дисертанткою завдань на різних етапах дослідження. Рецензована дисертація виконана на високому науково-методичному рівні, а сформульовані в дисертації положення, висновки і рекомендації є теоретично обґрунтованими.

Наукова новизна одержаних результатів. Аналіз дисертаційної роботи дає змогу зробити висновок про те, що автором у ході виконання дослідження було отримано такі нові результати: вперше охарактеризовано особливості формування й розвитку військових бібліотек і організація їх мережі; розкрито сучасний стан інформаційних ресурсів мережі військових бібліотек України; окреслено перспективні напрями та обґрунтовано способи удосконалення доступу до бібліотечно-інформаційних ресурсів бібліотек мережі; запропоновано модель інформаційного вебпорталу мережі військових бібліотек України, впровадження якого сприятиме доступу користувачів до бібліотечних ресурсів; уточнено визначення бібліотекознавчих термінів військової тематики, зокрема «військові бібліотеки», «військово-бібліотечна справа», «військово-бібліотечні ресурси» тощо; удосконалено основні організаційні засади тематичного доступу до військових вебресурсів; набув розвитку і надалі комплекс науково-організаційних зasad розвитку ресурсів військової тематики на основі створення бібліотечних вебресурсів.

Результати дослідження дали змогу проявити загальну картину становлення й розвитку військових бібліотек в Україні, їхні сучасні умови існування, актуальність стану інформаційних ресурсів в цілому, також розглянути світовий і вітчизняний досвід створення сайтів військових бібліотек та інтернет-ресурсів військової тематики, що створило базові засади для подальшої розбудови вебресурсів мережі військових бібліотек України.

Заслуговує на схвалення розроблення авторської моделі інформаційного вебпорталу мережі військових бібліотек України, впровадження та використання якого буде сприяти створенню повномасштабного електронного

інформаційного ресурсу військової тематики, що значно оптимізує пошук інформації для користувачів.

Практичне значення отриманих здобувачем результатів полягає в тому, що викладені в дисертаційному досліджені положення та висновки можуть бути використанні як в науково-дослідній так і практичній діяльності військових бібліотек у напрямі створення, формування та надання доступу до інформаційних ресурсів з використанням сучасних електронних технологій та засобів комунікації.

На основі науково-методичних рекомендацій, підготовлених дисертанткою, впроваджено інформаційний блок військової тематики інтернет-навігатора на порталі Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського, що підтверджено Актом впровадження результатів дисертаційного дослідження від 10.06.2019 № 39/390. Розроблений інформаційний блок вебнавігатора містить широкий спектр документальних інформаційних ресурсів України та світу серед яких: науково-освітні електронні й інституційні репозитарії, сайти військових бібліотек та військових навчальних закладів, зібрання нормативно-правових документів.

Структура дисертаційної роботи науково доцільна і композиційно чітка, відповідає поставленій меті та завданням. Текст містить у собі вступ, три розділи, висновки та додатки. Загальні висновки скорельовані зі змістом сформульованих у вступі завдань і матеріалами кожного з розділів. Додатки містять допоміжний матеріал, що надає повноти сприйняттю дисертації. Автореферат повністю відповідає змістові дисертаційної роботи та відповідає вимогам МОН до досліджень на здобуття наукового ступеня кандидата наук. Наведені у авторефераті публікації авторки свідчать про повноту розкриття теоретичних положень і отриманих у дисертаційній роботі висновків. Апробація наукових результатів була здійснена в 11 публікаціях (7 статей, 4 тез доповідей) та на 4 науково-практичних конференціях.

У вступі дисертанткою обґрунтовано актуальність обраної теми, визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, методологію і

методи дослідження. Розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, апробацію результатів.

У першому розділі **«Стан вивчення теми, джерельна база та методологічні засади дослідження»**, який складається з трьох розділів, розглянуто стан наукової розробленості теми дослідження інформаційних ресурсів військових бібліотек, визначено теоретичну базу та методологічні засади дослідження. Грунтовний аналіз вітчизняних та зарубіжних наукових публікацій, представлений дисертанткою, продемонстрував що особливого значення набув вагомий науковий доробок вітчизняних учених у напрямі дослідження окремих питань розвитку бібліотечно-інформаційних ресурсів і сервісів, а також організації бібліотечних сайтів.

Автором обґрунтовано доцільність використання комплексу наукових підходів і методів, які дозволили детально проаналізувати сучасний стан інформаційного ресурсу військових бібліотек у бібліотечній системі країни, охарактеризувати розвиток мережі військових бібліотек України на сучасному етапі, розробити засади підвищення ефективності діяльності мережі та використання бібліотечного фонду, створити емпіричну модель сучасного електронного інформаційного ресурсу військової тематики та управління ним. Островська О. М. зазначає, що використання сукупності зазначених методів і підходів надало можливість цілісно розглянути стан військових бібліотек та визначити перспективні напрями оптимізації інформаційних ресурсів військової тематики.

Проаналізовано еволюцію та визначення понять, які застосовуються для визначення галузі бібліотечної справи, пов'язаної з військовою тематикою. Дисертанткою запропоновано введення до наукового обігу понять: «військова бібліотека», «військово-бібліотечна справа», «військово-бібліотечні ресурси».

У другому розділі – **«Передумови формування та характеристика інформаційних ресурсів мережі військових бібліотек України»**, який складається з чотирьох підрозділів, на основі комплексного аналізу

прослідковано передумови формування та сучасний стан інформаційних ресурсів військових бібліотек. На окрему увагу заслуговує дослідження становлення і розвитку військових бібліотек в Україні, починаючи з першої половини XIX століття, формування характерних загальних й особливих типологічних ознак, які зумовлені специфікою армійського середовища, різними історичними, соціально-економічними, політичними, культурними чинниками.

Значне місце дисертантою відведене аналізу сайтів вітчизняних і зарубіжних військових бібліотек, електронних бібліотек та інтернет-ресурсів військової тематики, виявлено їх особливості, подано їх детальну характеристику. Зазначено, що використання досвіду зарубіжних бібліотек у напрямі організації електронних інформаційних та інтернет-ресурсів ресурсів дозволить вітчизняним бібліотекам значно швидше опанувати сучасні форми організації інформаційних ресурсів та надання доступу до них.

Представлено детальну характеристику сучасного стану мережі військових бібліотек, які відповідно до типологічних ознак, а саме функціонального призначення, складу бібліотечно-інформаційних ресурсів, контингенту користувачів поділяються на публічні та спеціальні.

Логічним продовженням сучасного стану мережі військових бібліотек в дисертаційному дослідженні Острівської О. М. є аналіз інформаційних ресурсів, перспективи їх подальшого розвитку та використання через упровадження інноваційних технологій, розроблення й реалізації універсальної моделі сучасного електронного інформаційного ресурсу. На думку автора ядром такої інформаційної системи може стати вебпортал військових бібліотек України як сучасної форми реалізації інформаційно-комунікаційної функції бібліотеки для максимально повного задоволення потреб користувачів ХХІ століття.

У третьому розділі дисертаційного дослідження «**Інтернет- портал мережі військових бібліотек України: структура й основні інформаційні складові**», який складається з трьох підрозділів, запропоновано структуру та

основні інформаційні складові моделі вебпорталу мережі військових бібліотек України, що забезпечує формування внутрішнього вебсередовища бібліотеки й інтеграцію із зовнішнім електронним середовищем, а також виступає в ролі маркетингового засобу представлення діяльності бібліотеки в електронному інформаційному просторі. Основним завданням запропонованої моделі є надання уявлення про узагальнену структуру з організації та упорядкування інформаційних ресурсів бібліотек та надання доступу до них з урахуванням специфіки їх діяльності. Надано визначення поняття порталу як сучасної інформаційної технології, існуючих типів, загальних рис, інструментарію та основних вимог.

Також запропоновано оптимальну інформаційну структуру типового сайту, яка може стати основою для організації контенту військової бібліотеки. Дисертанткою охарактеризовано основні базові елементи, які необхідно враховувати при розробці та організації сайту бібліотеки, а також ієрархічність структури з урахуванням всіх основних складових. Островська О. М. зазначає, що бібліотечний вебсайт має не тільки поєднати в собі інформаційні, пошукові, освітні, навігаційні функції, а й стати представництвом бібліотеки у віртуальному просторі.

Дискусійні положення та зауваження стосовно змісту дисертації.

Оцінюючи рецензовану дисертацію позитивно відзначаємо окремі дискусійні положення і зауваження:

1. У дисертаційній роботі представлено достатньо ґрунтовний аналіз сучасного стану мережі військових бібліотек України, але не зовсім зрозумілим є які саме особливості їх функціонування були враховані при розробці структури й основних складових для організації вебпорталу мережі військових бібліотек України.

2. Термінологія, яка використовується в тексті дисертації для позначення певних понять, потребує більш уніфікованого підходу чи окремого визначення окремих термінів. Наприклад, для позначення

авторської розробки дисертанткою в різних розділах дисертації використовуються такі терміни: «модель інформаційного вебпоралу військових бібліотек», «універсальна модель сучасного електронного інформаційного ресурсу», «інтернет-портал мережі військових бібліотек», «модель організації військових інтернет-ресурсів».

3. Нерівномірно зроблений розподіл дисертації на розділи, зокрема другий розділ виглядає занадто перенавантаженим. Насамперед це стосується п. 2.4.

Зазначені до дисертаційної роботи зауваження не мають принципового характеру, тому не можуть істотно вплинути на загальну високу оцінку виконаної роботи.

Оцінка наукової роботи в цілому. На основі вивчення поданої роботи, можна дійти висновку, що дисертаційне дослідження «Інформаційні ресурси мережі військових бібліотек України: стан та перспективи розвитку» за науковим рівнем, новизною постановки та розв'язання сформульованих завдань, обґрунтованістю основних положень і висновків, теоретичним та практичним значенням відповідає п. 11 й п. 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567, а її автор, Островська Олена Миколаївна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата наук із соціальних комунікацій за спеціальністю 27.00.03 – книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство.

Офіційний опонент

Кандидат історичних наук,

директор бібліотеки

Національної музичної академії України

імені П. І. Чайковського

Каліберда Н. Ю.

Підпис Каліберда Н.Ю.
Засвідчує: начальник загального відділу
Національної музичної академії
України імені П.І.Чайковського